

ИЗВЕШТАЈ О ПОТРЕБИ РЕГУЛИСАЊА ЦЕНА НАБАВКЕ НЕФРЕКВЕНТНИХ ПОМОЋНИХ УСЛУГА ЗА 2025. ГОДИНУ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Одредбама Закона о енергетици („Службени гласник РС”, број 145/2014, 95/2018 – др. закон, 40/2021, 35/2023 – др. закон, 62/2023 и 94/2024) - у даљем тексту Закон о енергетици, које су у потпуности усклађене са тзв. Трећим енергетским Пакетом прописа ЕУ и делимично са тзв. Пакетом Чисте Енергије ЕУ који, између осталог, регулише и тржиште електричне енергије, предвиђено је да Агенција за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција), сваке године анализира потребу регулисања цена набавке нефреквентних помоћних услуга, односно утврди да ли су се стекли услови да се престане са регулацијом цена набавке нефреквентних помоћних услуга.

Закон о енергетици је уједно утврдио који су критеријуми на основу којих ће Агенција оцењивати потребу регулације набавке нефреквентних помоћних услуга, као и да Министарство рударства и енергетике РС, енергетски субјекти и надлежни орган за заштиту конкуренције треба да доставе податке и оцене из своје надлежности за потребе израде овог извештаја.

ЗАКОНСКИ ОСНОВ ЗА РЕГУЛАЦИЈУ ЦЕНА НАБАВКЕ НЕФРЕКВЕНТНИХ ПОМОЋНИХ УСЛУГА

Сагласно члану 2, став 96. Закона о енергетици, нефреквентна помоћна услуга је услуга коју користи оператор преносног система или оператор дистрибутивног система за регулацију напона у стационарном стању, могућност безнапонског покретања и могућност острвског рада дела система.

У складу са чланом 1376 Закона о енергетици оператори система су дужни да свим учесницима на тржишту електричне енергије омогуће пружање помоћне услуге, укључујући учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора, учеснике на тржишту ангажоване у управљању потрошњом, складишаре електричне енергије и агрегаторе, као и активне купце.

Одредбом члана 88. Закона о енергетици прописано је да, поред других, регулисане цене могу бити и цене набавке нефреквентних помоћних услуга. У складу са чланом 89. Закона о енергетици Агенција је дужна да једанпут годишње провери потребу регулисања цене набавке нефреквентних помоћних услуга и припреми и објави извештај о потреби даљег регулисања те цене.

Агенција је дужна да у року од осам дана од дана усвајања извештаја исти достави Министарству. У случају када извештај покаже да је регулисање цене набавке нефреквентних помоћних услуга и даље потребно, Министарство је дужно да у року од месец дана у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице обавести Секретаријат Енергетске заједнице.

АНАЛИЗА

Доношењем Закона о изменама и допунама Закона о енергетици који је ступио на снагу почетком децембра 2024. године, детаљније су утврђене обавезе оператора система у погледу обезбеђења нефреквентних помоћних услуга. Прописано је да се учешће у пружању ових услуга мора омогућити свим учесницима на тржишту електричне енергије који имају могућност да пруже одређену услугу. Да би се обезбедило испуњење ове законске обавезе, потребно је да оператори система дефинишу услове и одговарајуће процедуре у правилима о раду преносног и дистрибутивног система, правилима о раду тржишта и правилима за прикључење објеката на преносни систем. Прописано је да се ови акти усагласе са Закона о изменама и допунама Закона о енергетици у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Везано за обезбеђивање нефреквентних помоћних услуга, изменама у наведеним актима треба да буде дефинисано следеће:

- минимални технички услови за пружање нефреквентних помоћних услуга;
- квалификациони поступак за пружаоце нефреквентних помоћних услуга;
- функционална испитивања и начин провере усаглашености објекта са прописаним карактеристикама за пружање нефреквентних услуга током процеса прикључења објекта на систем и током експлоатације објекта;
- поступак утврђивања цене нефреквентних помоћних услуга на тржишним принципима при чему се дефинише:
 - потреба набавке нефреквентних помоћних услуга на целом систему или по деловима система са дефинисањем потребног капацитета услуге у систему или делу система;
 - укупан капацитет нефреквентне помоћне услуге;
 - временски период за који се спроводи набавка нефреквентних помоћних услуга;
 - критеријуми за рангирање понуда.

Поред наведеног, у правилима о раду преносног и дистрибутивног система потребно је утврдити могућност и начин обезбеђивања појединих нефреквентних помоћних услуга од стране корисника дистрибутивног система, за шта је потребно прецизирати заједнички рад оператора преносног и дистрибутивног система.

Агенција је упозната да су оператори преносног и дистрибутивног система електричне енергије приступили изменама напред наведених аката, тако да се очекује њихово доношење у законом прописаном року.

Током 2024. године, нефреквентне помоћне услуге су обезбеђиване од произвођача електричне енергије из капацитета за производњу повезаних на преносни систем. Поред произвођача, ове услуге могу да пруже и други учесници на тржишту као што су агрегатори, активни купци и складиштари, што је и прописано изменама и допунама Закона о енергетици. Међутим, тек се очекује да се ови учесници појаве на тржишту, тако да ће и у 2025. години нефреквентне помоћне услуге бити обезбеђиване из производних капацитета. Како је Електропривреда Србије доминантни произвођач електричне енергије који поседује производне капацитете на целом електроенергетском систему (око 90% од укупно инсталираних капацитета повезаних на електроенергетски систем је у њиховом власништву), тек са прикључењем нових производних капацитета на систем, што се очекује у наредном периоду, може се успоставити конкуренција у обезбеђивању нефреквентних помоћних услуга.

ЗАКЉУЧАК

Доношењем измена и допуна Закона о енергетици које су ступиле на снагу у децембру 2024. године успостављен је правни основ за обезбеђивање нефреквентних помоћних услуга на тржишним принципима. Да би се то омогућило у пракси, потребно је усагласити низ подзаконских аката (правила о раду преносног и дистрибутивног система, правила о раду тржишта и правила за прикључење објекта на преносни систем), за шта је прописан рок од шест месеци од дана ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о енергетици, односно до 6. јуна 2025. године. Због тога ће се и у 2025. години нефреквентне помоћне услуге обезбеђивати једино од произвођача електричне енергије. Електропривреда Србије је доминантни произвођач са око 90% од укупно инсталираних капацитета повезаних на електроенергетски систем, тако да се не може успоставити конкуренција у обезбеђивању нефреквентних помоћних услуга.

Имајући све напред наведено у виду, закључено је да ће се нефреквентне помоћне услуге током 2025. године обезбеђивати по регулисаним ценама.